

مواضع سازمان کنفرانس اسلامی در قبال تروریسم در دو دهه اخیر

دکتر مجید بزرگمهری*

چکیده

در نوشتار حاضر و با توجه به برخی نظریات افراطی و تقابلی علیه دنیای اسلام همچون نظریه برخورد تمدن‌های ساموئل هانتینگتون و گسترش دامنه اتهام تروریسم و اقدامات تروریستی به کشورهای اسلامی و مسلمانان، تلاش شده مقوله تروریسم و واکنش دنیای اسلام به آن در اسناد و قطعنامه‌های مصوب سازمان کنفرانس اسلامی در حد فاصل سال‌های ۱۹۹۴ الی ۲۰۰۶ میلادی مورد نقد و بررسی قرار گیرد.

کلید واژه‌ها

سازمان کنفرانس اسلامی، تروریسم، اقدامات پیشگیرانه، مبارزه با تروریسم بین‌المللی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* استاد یار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) mjbozorgmehr@yahoo.com

مقدمه

با توجه به شرایط بین‌المللی حاکم و وضعیت افکار عمومی در سطح جهانی در قبال پدیده تروریسم و طرح نظریات افراطی در مجامع سیاسی و آکادمیک دنیا همانند برخورد تمدن‌ها که از تقابل آتی تمدن اسلامی با تمدن مغرب زمین سخن گفته است، بررسی موضوع کشورهای اسلامی در قبال پدیده تروریسم از اهمیت خاصی برخوردار است.

با عنایت به این که سازمان کنفرانس اسلامی به عنوان یک نهاد رسمی بین‌المللی می‌تواند تبیین‌کننده موضوع رسمی دولت‌های اسلامی به صورت مشترک باشد، مطالعه موضوع این سازمان در قبال موضوع تروریسم کمکی به ارائه تصویر کلی از نگرش جهان اسلام در قبال این پدیده است.

مقوله تروریسم و مبارزه با آن در اسناد متعدد سازمان کنفرانس اسلامی مورد بحث قرار گرفته است. این اسناد شامل «اعلامیه مکه المکرمه مصوب سومین کنفرانس سران، مکه ۱۹۸۱»، «قطعنامه شماره پ ۱۶/۶ مصوب ششمین کنفرانس سران، داکار ۱۹۹۱»، «قطعنامه شماره پ ۴۷/۷ مصوب هفتمین کنفرانس سران، کازابلانکا ۱۹۹۴»، «قطعنامه شماره ۴۳/۷، کازابلانکا ۱۹۹۴»، «کنوانسیون سازمان کنفرانس اسلامی در مبارزه با تروریسم بین‌المللی، جولای ۱۹۹۹»، «اعلامیه کوالامپور، آوریل ۲۰۰۲» و «قطعنامه شماره پ ۱۲/۳۳ باکو ۲۰۰۶» می‌شود.

البته اسناد دیگری شامل سخنرانی‌های دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی، گزارش‌ها و صورت جلسات نشست‌ها نیز در این مجموعه قابل بررسی هستند که چکیده و محتوای آن‌ها در اسناد مصوب فوق‌الذکر آمده است.

بررسی مفاد این اسناد، ضمن تبیین موضوع رسمی این سازمان، اولویت‌ها و تعاریف خاص کشورهای اسلامی را از پدیده تروریسم، تمایز آن با مبارزه آزادی‌خواهانه ملل در مقابله با اشغالگری بیگانه و استعماری و شیوه‌های پیشنهادی مبارزه با تروریسم را روشن می‌سازد.

هدف ما از این مقاله، ضمن بررسی کلی موضوع رسمی سازمان کنفرانس اسلامی، ارائه تحلیلی از اولویت‌ها و دیدگاه‌های جهان اسلام در پدیده تروریسم و آثار آن است.

در گردآوری این اسناد، مساعدت اداره امور چندجانبه سیاسی وزارت امور خارجه بسیار مفید و ارزشمند بود که در این جا لازم است از مجموعه عزیزان این اداره تشکر شود.

شایان ذکر است که از اسناد مذکور ترجمه فارسی در دست نبود لذا ابتدا ترجمه کلیه متون با تکیه بر نسخ انگلیسی و عربی توسط مؤلف در دستور کار قرار گرفت و مقاله حاضر حاصل ترجمه و بررسی حقوقی مجموعه این اسناد است.

گفتار اول: اسناد مصوب سازمان کنفرانس اسلامی

الف) قطعنامه شماره پ ۴۷/۷، مصوب هفتمین کنفرانس سران اسلامی، کازابلانکا، مغرب، نشست «برادری و نوشکوفایی»، ۱۵-۱۳ دسامبر ۱۹۹۴ میلادی

طی این قطعنامه، دول عضو سازمان کنفرانس اسلامی تعهد خود به اصول اخلاقی و ارزش‌های انسانی را اعلام داشتند و با الهام از مذهب عالی تسامح‌پذیر اسلام و اقتباس از سنن و میراث آن، که ابنا بشر را به برائت از تمامی اشکال بی‌عدالتی، تجاوز و اعمال مغایر با تسامح سوق می‌دهد، جدیت خود را در مبارزه با تروریسم ابراز کردند. این دول ضمن پذیرش وجود اجماع بین‌المللی در مبارزه با تروریسم، این مبارزه را نبرد علیه تمامی اشکال و علل تروریسم می‌دانند و اقدام خشونت بار علیه زندگی و اموال مردم بی‌گناه، نقض حاکمیت دولت‌ها و به مخاطره انداختن حقوق ملل را مصداق عملیات تروریستی می‌دانند.

طی همین قطعنامه، سازمان کنفرانس اسلامی ضرورت تبیین معاییر مشخص مبتنی بر حقوق بین‌الملل را برای تمایز آشکار میان تروریسم و مبارزه ملل در آزادی‌خواهی ملی را یادآور شده است. در این قطعنامه بر موضوع همکاری اسلامی برای اتخاذ اقدامات عملی در هر مکان جهت کشف و کنترل تروریسم تاکید شده است و به موازات آن نیز، موضوعات حق مشروع و غیرقابل انکار حق تعیین سرنوشت و استقلال برای تمامی ملل که تحت سلطه رژیم‌های نژادپرست، استعماری و اشغالگر بیگانه هستند و مبارزه بر حق جنبش‌های آزادی‌خواهی ملی مورد تاکید قرار گرفته است.

قطعنامه همچنین مجموعه فعالیت‌های تروریستی که مستقیماً و یا به‌طور غیرمستقیم از سوی دولت‌ها تدارک و برنامه‌ریزی می‌شوند و قصد آن‌ها بی‌ثبات‌سازی کشورها است و باعث گسترش خشونت و وحشت می‌شود، محکوم ساخته است.

دول عضو سازمان کنفرانس اسلامی طی این قطعنامه تلاش‌های عجولانه‌ای که در صدد محو تفاوت میان تروریسم و مبارزه مشروع ملل منطبق با اصول حقوق بین‌الملل، مقررات منشورهای

سازمان کنفرانس اسلامی و سازمان ملل است را محکوم کرده و به اقدام برخی از مراکز که با مقاصد سیاسی تعدادی از کشورهای اسلامی را پناهگاه تروریست‌ها خوانده‌اند، اعتراض نموده است. قطعنامه صراحتاً به قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل شماره ۱۵۱۴ سال ۱۹۶۰ اشاره دارد که در تضمین حق تعیین سرنوشت و حق استقلال‌طلبی ملل تحت استعمار صادر شده است. قطعنامه حمایت هفتمین کنفرانس سران اسلامی از تلاش برای برگزاری یک کنفرانس بین‌المللی، با مدیریت سازمان ملل را جهت تعریف تروریسم و تمایز آن با مبارزات آزادی‌خواهانه ملی اعلام داشته و از دول عضو می‌خواسته تا سازمان ملل را برای برگزاری کنفرانس مذکور تشویق کنند (Res.No.47/7-P.1994).

ب) قطعنامه شماره پ- ۴۳/۷، «دستورالعمل دول عضو سازمان کنفرانس اسلامی در مبارزه با تروریسم بین‌المللی»

در این قطعنامه از دبیر کل سازمان کنفرانس اسلامی درخواست شده تا این سند (دستورالعمل) را به سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای ارسال دارد و برنامه کاری موسوم به «پیگیری» را مدون سازد. در قسمت مقدمه دستورالعمل، دول عضو سازمان کنفرانس اسلامی مطابق با اصول مذهب تسامح‌گرای اسلامی، تروریسم را در تمامی اشکال و مظاهرش مردود دانسته و بر رعایت مقررات منشور سازمان کنفرانس اسلامی و اهدافش تاکید ورزیده‌اند، اهدافی که ایجاد بستر مناسب به‌منظور تقویت تعاون و مفاهمه میان دول عضو، احترام به حاکمیت، تمامیت ارضی، ثبات و امنیت ملی و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر را مدنظر دارد.

این دستورالعمل مساله مقابله با تداوم فعالیت‌های تروریستی و از جمله آن، موارد مرتبط مستقیم و یا غیرمستقیم با دولت‌ها را مطرح ساخته و آن را زمینه‌ساز خطر جدی بر علیه صلح، ثبات و امنیت بین‌المللی دانسته است.

دستورالعمل ضمن تاکید بر ضرورت تلاش برای حذف علل بروز پدیده تروریسم، مظاهر آن را که علیه حیات و اموال مردم بیگانه، نقص حاکمیت دولت‌ها و به خطر انداختن حقوق ملل صورت می‌گیرد محکوم ساخته و بر اهمیت همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی برای مبارزه با آن تاکید کرده است.

دستورالعمل نیز همانند اسناد قبلی، ضرورت تبیین تفاوت میان تروریسم و مبارزه ملل برای آزادی خواهی ملی، مقابله با تمامی اشکال استعمار، اشغالگری بیگانه و تبعیض نژادی را بر پایه معاییر بین‌المللی یادآور شده است.

دستورالعمل در پاراگراف مستقلی، عناوین حق مشروع و غیرقابل انکار حق تعیین سرنوشت و استقلال برای تمام مللی که تحت سلطه رژیم‌های نژادپرست، استعماری و اشغال بیگانه هستند را مورد تأیید قرار داده و تأکید ویژه‌ای را در خصوص حقانیت مبارزات جنبش‌های آزادی خواهانه ملی ابراز داشته است.

بر اساس دستورالعمل، دول عضو طی شش بند روش‌های مقابله خود با تروریسم را مشخص ساخته‌اند. در بند اول اعلام شده که تروریسم تحت هیچ شرایطی توجیه پذیر نیست و لذا دول عضو صراحتاً تمامی روش‌ها و عملیات تروریستی را بدون ملاحظه ریشه‌ها، علل و اهداف آن‌ها محکوم می‌سازند، البته بدون این که لطمه‌ای به حقوق مشروع ملل تحت اشغال بیگانه و مبارزه و استقلال طلبی آن‌ها وارد آید.

بر اساس بند دوم، دول عضو تعهد جدی خود را به مبارزه با تروریسم و اتخاذ گام‌های قاطعانه دسته جمعی و دو جانبه اعلام می‌دارند و می‌کوشند:

۱. از هرگونه اقدام و یا مشارکت در کمک مالی، تشویق و یا حمایت مستقیم و یا غیرمستقیم اقدامات تروریستی جلوگیری کنند.

۲. اقدامات ضروری برای این که سرزمین‌هایشان مورد استفاده جهت طراحی، سازماندهی، آغاز و یا مشارکت در فعالیت‌های تروریستی قرار نگیرد به عمل آورند و از ورود، اقامت فردی و یا جمعی، اعزام نیروی انسانی، آموزش، مسلح‌سازی، کمک مالی، جذب نیرو و یا تدارک هر گونه امکانات به عوامل تروریست ممانعت به عمل آورند.

۳. همکاری میان خود را در راستای مبارزه با تروریسم، مجازات عاملان آن و بازداشت آن‌ها در سرزمین‌های خود افزایش دهند و به مبادله اطلاعات ذی‌ربط بپردازند.

در بند سوم، دول عضو تعهد خود را به تضمین حفاظت و امنیت هیأت‌های کنسولی و دیپلماتیک و پرسنل آن‌ها مطابق با کنوانسیون‌های موجود اعلام می‌دارند.

بند چهارم به عزم و تعهد دول عضو مبنی بر گسترش اطلاع‌رسانی و فعالیت‌های رسانه‌ای برای مقابله با اقدامات تبلیغاتی بر ضد اسلام، از طریق پررنگ‌سازی تصویر واقعی مذهب شریف اسلام و

ارائه تصویر واقعی گروه‌های تروریستی، دوگانگی پیام آن‌ها و خطر آن‌ها برای ثبات و امنیت دول عضو اشاره دارد.

دستورالعمل در بند پنجم از اهمیت پیش‌بینی مباحث ارزش‌های والای انسانی، اصول و اخلاق اسلامی که توسل به تروریسم را منع ساخته است در برنامه‌های درسی و آموزشی سخن می‌گوید و در بند پایانی ششم، تعهد دول عضو را به اجرای مفاد دستورالعمل یادآور می‌شود (Res.No.43/7, 1994).

ج) «کنوانسیون سازمان کنفرانس اسلامی در زمینه مبارزه با تروریسم بین‌المللی»، جولای ۱۹۹۹ میلادی

این کنوانسیون ۴۲ ماده‌ای در بیست و ششمین کنفرانس وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی براساس قطعنامه پ۵۹/۲۶ به تصویب رسیده است (Annex to Res.No.59/26 P).

و به دنبال به حد نصاب رسیدن دول تصویب‌کننده آن در مجالس قانون‌گذاری داخلی از نوامبر ۲۰۰۲ قابلیت اجرا یافته است (Speech of the Secretary-General .5 Feb.2005).

سازمان کنفرانس اسلامی طی این کنوانسیون به تفصیل مباحث متنوع مرتبط با تروریسم بین‌المللی، نحوه مقابله با آن و روش‌های همکاری میان دول عضو را مشخص می‌سازد.

بر اساس مفاد کنوانسیون، دول عضو سازمان کنفرانس اسلامی در پیروی از شریعت تسامح‌گرای اسلام، تمامی اشکال خشونت و تروریسم به‌ویژه حالات افراطی آن را مردود می‌دانند و خواسته خود مبنی بر حمایت از حقوق بشر را اعلام می‌کنند، حقوق بشری که مقررات آن بر پایه اصول حقوق بین‌الملل و بر همکاری میان ملل برای برقراری صلح استوار شده است.

دول عضو سازمان کنفرانس اسلامی

با اعلام پیروی از اصول مذهبی، اخلاقی رفیع احکام شریعت اسلامی و میراث انسانی امت اسلامی،

با اعلام تعهد به منشور سازمان کنفرانس اسلامی، اهداف و اصول آن،

با اعلام تعهد به اصول حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل متحد به‌علاوه قطعنامه‌های سازمان ملل

در موضوع تروریسم،

با اعلام تعهد به حفظ حاکمیت، ثبات، تمامیت ارضی، استقلال سیاسی و امنیت دول و عدم مداخله در

امور بین‌المللی آن‌ها،

با پذیرش پیروی از مقررات دستورالعمل سازمان کنفرانس اسلامی در مبارزه با تروریسم، با تاکید بر مشروعیت حق ملل در مبارزه علیه اشغالگری بیگانه و استعمار و رژیم‌های نژادپرست با تمامی ابزار، از جمله مبارزات مسلحانه برای آزادسازی سرزمین‌های خود و کسب حقوق حقه در زمینه حق تعیین سرنوشت و استقلال که منطبق با اهداف و اصول منشور سازمان ملل متحد است، با اعتقاد به این که تروریسم نقض آشکار حقوق بشر، به ویژه حق آزادی و امنیت است، با اذعان به این که تروریسم به هیچ وجه قابل توجیه نیست و باید در تمامی اشکال و مظاهرش بدون توجه به علل، اغراض و ریشه‌هایش، اعم از این که ناشی از اقدامات مستقیم یا غیرمستقیم دولت‌ها باشد، محکوم گردد،

با پذیرش این که رابطه میان تروریسم، جنایات سازماندهی شده، قاچاق سلاح، مواد مخدر و انسان‌ها و پدیده پول‌شویی رو به افزایش است،

می‌پذیرند با انعقاد این کنوانسیون، دول عضو را به اجرای آن فرا بخوانند.

کنوانسیون در بخش اول در قسمت تعاریف و کلیات طی ماده اول پس از تعریف دولت متعاقد، به تعریف تروریسم و جرم تروریستی می‌پردازد.

در این رابطه تروریسم به معنی هر اقدام خشونت‌بار و یا خطر آفرین با هر نیت و انگیزه است که در صدد انجام موارد ذیل باشد:

۱. طرح جنایت فردی و یا دسته جمعی با هدف وحشت آفرینی عمومی
۲. مصدوم ساختن مردم و به مخاطره افکندن جان، شرف، آزادی، امنیت و حقوق آن‌ها
۳. در معرض خطر قرار دادن محیط زیست، امکانات شهری، اموال عمومی و یا خصوصی
۴. اشغال اماکن عمومی و خصوصی
۵. به خطر انداختن وضعیت منابع ملی و یا امکانات بین‌المللی
۶. به خطر انداختن تمامیت ارضی، وحدت سیاسی و یا حاکمیت دول مستقل

جرم تروریستی عبارت است از:

هرگونه عمل در آغاز کردن، مشارکت ورزیدن و یا اجرا عملیات تروریستی در هر یک از کشورهای متعاقد بر ضد شهروندان، دولت‌مردان، تأسیسات و یا منافع‌شان و یا اماکن متعلق به دول

خارجی و یا شهروندان بیگانه که مقیم دول متعاقد هستند، در صورتی که عمل و جرم مذکور بر طبق قانون داخلی کشور متعاقد قابل مجازات باشد.

بر اساس بند چهار ماده یک، جرائمی که در کنوانسیون‌های دوازده‌گانه بین‌المللی مرتبط با فعالیت‌های تروریستی آمده به استثناء جرائمی که در قانون کشور متعاقد ذکر نشده و یا کنوانسیون مزبور توسط دستگاه قانونگذاری آن‌ها به تصویب نرسیده است به‌عنوان جرم تروریستی تلقی می‌شود. کنوانسیون‌های دوازده‌گانه عبارتند از:

۱. کنوانسیون «هجوم و یا سایر اعمال ارتكابی داخل هواپیما» توکیو، ۱۹۶۳
 ۲. کنوانسیون «مقابله با تصرف غیرقانونی هواپیما» لاهه، ۱۹۷۰
 ۳. کنوانسیون «مقابله با اعمال غیرقانونی بر ضدامنیت پروازهای غیرنظامی» مونترال، ۱۹۷۱
 ۴. کنوانسیون «جلوگیری و مجازات جرائم بر ضد اشخاصی که از مصونیت بین‌المللی، از جمله دیپلماتیک برخوردارند» نیویورک، ۱۹۷۳
 ۵. «کنوانسیون بین‌المللی مقابله با گروگان‌گیری» نیویورک، ۱۹۷۹
 ۶. «قانون ملل متحد درباره کنوانسیون دریایی ۱۹۸۸ و مقررات مرتبط با آن در زمینه دزدی دریایی»
 ۷. کنوانسیون «حفاظت فیزیکی مواد هسته‌ای» وین، ۱۹۷۹
 ۸. «پروتکل مقابله با اعمال غیرقانونی خشونت بار در فرودگاه‌ها، مکمله کنوانسیون مقابله با اعمال غیرقانونی بر ضدامنیت هواپیمایی غیرنظامی»، مونترال ۱۹۸۸
 ۹. «پروتکل مقابله با اعمال غیرقانونی بر ضدامنیت سکوه‌های ثابت در فلات قار» رم ۱۹۸۸
 ۱۰. «کنوانسیون مقابله با اعمال غیرقانونی بر ضد امنیت دریانوردی» رم ۱۹۸۸
 ۱۱. «کنوانسیون بین‌المللی مقابله با بمب‌گذاری تروریستی» نیویورک ۱۹۹۷
 ۱۲. «کنوانسیون علامت‌گذاری مواد انفجاری پلاستیکی برای اغراض اکتشافی» مونترال ۱۹۹۱
- بر اساس ماده دوم کنوانسیون، مبارزه ملل شامل مبارزات مسلحانه بر ضد اشغال بیگانه، تجاوز، استعمار و تفوق‌طلبی که هدفش آزادسازی و کسب حق تعیین سرنوشت مطابق با اصول حقوق بین‌الملل است به‌عنوان جرائم تروریستی تلقی نمی‌گردند.
- بر پایه همین ماده، جرائم تروریستی به‌عنوان مصداق جرم سیاسی تلقی نمی‌شوند و جرائم زیر نیز حتی اگر با مقاصد سیاسی انجام شوند به‌عنوان جرم سیاسی محسوب نمی‌شوند:
- تعرض به شاهان، رؤسای دول متعاقد، همسران، والدین و فرزندان آن‌ها

- تعرض به ولیعهدها، معاونان، رؤسای جمهور، معاونان رؤسای دولت، وزراء در هر یک از دول متعاقد
 - تعرض به اشخاصی که از مصونیت بین‌المللی برخوردارند شامل سفراء، دیپلمات‌های حاضر در کشورهای متعاقد و یا در کشورهای آکرديته
 - قتل و یا سرقت با عنف علیه افراد و مقامات و یا سرقت از وسایل حمل و نقل عمومی و یا تجهیزات ارتباطات عمومی
 - عملیات خرابکاری و نابود سازی اموال عمومی که برای خدمات عمومی پیش‌بینی شده‌اند حتی اگر متعلق به یک دولت متعاقد دیگر باشد.
 - جرائم مرتبط با ساخت، قاچاق و یا تملک تسلیحات، مهمات و مواد انفجاری
- بر اساس همین ماده، تمامی اشکال جرائم بین‌المللی شامل قاچاق مواد مخدر، انسان و پول‌شویی که به قصد تامین مالی اهداف تروریستی صورت گیرد به‌عنوان جرم تروریستی تلقی می‌شود.
- کنوانسیون در بخش دوم، موضوع همکاری دول متعاقد در مبارزه تروریسم را بحث می‌کند و ابتدا اقدامات لازم برای مقابله با جرائم تروریستی را برمی‌شمارد.
- بر اساس ماده سوم، دول متعاقد متعهد می‌گردند هیچ‌گونه اقدامی در پیشگامی و یا مشارکت در امر سازمان‌دهی، تامین مالی، تحریک و یا حمایت از فعالیت‌های تروریستی به‌صورت مستقیم و یا غیرمستقیم به عمل نیاورند.
- بر پایه همین ماده، دول متعاقد اقدامات ذیل را مدنظر قرار خواهند داد:

اقدامات پیشگیرانه شامل:

۱. مانع از این شوند که سرزمین‌هایشان، مکان برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و ارتکاب جرائم تروریستی و یا شروع و یا مشارکت در این جرائم گردد، که این ممانعت شامل جلوگیری از نفوذ عوامل تروریست و یا پناهندگی و یا اقامت آنها در سرزمین‌هایشان به‌صورت دسته‌جمعی و یا فردی و یا میزبانی آنها برای آموزش، مسلح‌سازی، کمک مالی و یا ایجاد تسهیلات برای آنها شود.
۲. همکاری و هماهنگی لازم با سایر دول متعاقد به‌ویژه دولت‌های همجوار که از جرائم تروریستی مشترک و یا مشابه رنج می‌برند.
۳. توسعه و تقویت سیستم‌های مرتبط با کنترل و بازرسی حمل و نقل، واردات، صادرات و موارد به‌کارگیری تسلیحات، مهمات و مواد انفجاری به‌علاوه سایر ابزار تهاجم، کشتار و نابودسازی و

همچنین تقویت بازرسی‌های میان مرزی و نظارت‌های گمرکی برای جلوگیری از انتقال این گونه مواد از کشور متعاقد به سایر کشورهای متعاقد به استثنای مواردی که انتقال مواد مذکور برای مقاصد قانونی صورت گیرد.

۴. توسعه و تقویت سیستم‌های مرتبط با نگهبانی، امنیت مرزها، گذرگاه‌های هوایی، دریایی و زمینی
۵. تقویت برنامه‌های تضمین امنیت و حفاظت از اشخاص، تاسیسات حیاتی و تجهیزات حمل و نقل عمومی
۶. تشدید بیشتر حفاظت و امنیت اشخاص و هیات‌های دیپلماتیک و کنسولی کشورها، سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای و آکر دپته در کشورهای متعاقد
۷. ارتقاء فعالیت‌های اطلاعاتی - امنیتی و هماهنگ‌سازی آن‌ها با اقدامات سایر دولت‌های متعاقد در راستای سیاست‌های اطلاعاتی - امنیتی کشور خود با هدف آشکارسازی اهداف گروه‌ها و سازمان‌های تروریستی و خنثی‌سازی طرح‌ها و افشای دامنه خطر آن‌ها در قبال امنیت و ثبات کشورها
۸. تأسیس یک پایگاه اطلاعاتی از سوی هر یک از دول متعاقد برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها در خصوص عوامل، گروه‌ها، سازمان‌ها و جنبش‌های تروریستی برای کنترل و بازبینی روند توسعه پدیده تروریسم و تجربیات موفق در مبارزه با آن، که مزید بر آن، دولت متعاقد این اطلاعات را به روز می‌سازد و آن‌ها را با مقامات ذی‌صلاح سایر کشورهای متعاقد با رعایت محدودیت‌های قانونی و مقررات هر کشور مبادله می‌کند.

اقدامات جهت مقابله با تروریسم شامل:

۱. بازداشت عوامل جرائم تروریستی و مجازات آن‌ها مطابق با قانون داخلی خود و استرداد آن‌ها مطابق با مقررات این کنوانسیون و یا کنوانسیون‌های موجود میان دول
 ۲. تضمین حفاظت مؤثر از اشخاصی که در حوزه قضایی کیفری مرتبط با جرائم تروریستی کار می‌کنند به علاوه شاهدان و بازپرسان
 ۳. تضمین حفاظت مؤثر از منابع اطلاع‌رسانی و شاهدان جرائم تروریستی
 ۴. کمک‌رسانی به قربانیان تروریسم
 ۵. برقراری همکاری مؤثر میان نهادهای ذی‌ربط در کشور متعاقد و شهروندان برای تشویق شهروندان به اطلاع‌رسانی و همکاری در دستگیری عاملان
- کنوانسیون در ماده چهار به نحوه همکاری اسلامی میان دول عضو می‌پردازد و موارد همکاری را شامل عناوین ذیل می‌داند:

تبادل اطلاعات در:

۱. فعالیت‌ها و جرائم ارتكابی از سوی گروه‌های تروریستی، رهبران آنها، عواملشان، مقرها، آموزش‌ها، تجهیزات و منابع تامین مالی، انواع تسلیحات، مهمات و مواد انفجاری
 ۲. وسایل ارتباطی و تبلیغات به‌کار گرفته شده از سوی گروه‌های تروریستی، نحوه عمل آنها، تحرکات رهبران و عوامل و اسناد سفرهای آنها
 ۳. اطلاع‌رسانی فوری به دولت‌های متعاقد ذی‌ربط نسبت به هر گونه جرم تروریستی که در سرزمین آنها برنامه‌ریزی شده و هدفش ضربه زدن به منافع آن کشور و یا شهروندانش می‌باشد و همچنین گزارش وقایع مرتبط با جرم، قربانیان، خسارات وارده، تمهیدات پیش‌بینی شده در ارتكاب جرم، البته بدون این‌که به مقتضیات بازپرسی و تحقیقات کشور متعاقد لطمه‌ای وارد سازد.
 ۴. اطلاع‌رسانی برای دستگیری کسانی که متهم به ارتكاب یک جرم تروریستی بر علیه منافع کشور متعاقد دیگر هستند و یا از باب مساعدت، همدستی و تبانی، تحریک و کمک مالی در جرم تروریستی مشارکت دارند.
- البته دول متعاقد اقدام لازم را برای رعایت محرمانه بودن اطلاعات مبادله شده به‌عمل می‌آورند و مانع از درز این اطلاعات به کشورهای غیرمتعاقد و یا سایر دول متعاقد بدون رضایت قبلی دولت منبع اطلاعات می‌شوند.

تحقیقات و بازپرسی‌های لازم

دول متعاقد متعهد هستند در زمان بازداشت مظنونان فراری و یا محکومان به جرائم تروریستی از سوی یک دولت متعاقد، کمک‌های لازم را در زمینه مراحل تحقیق به آن دولت مطابق مقررات کشور خود بنمایند.

تبادل کارشناس و تجربیات

دول متعاقد همکاری لازم را برای تبادل مطالعات و تحقیقات کارشناسانه در زمینه جرائم تروریستی به‌علاوه تبادل متخصصان در این حوزه می‌کنند. دول متعاقد همچنین بر پایه توانمندی‌های خود برای ارائه کمک‌های فنی و برگزاری جلسات آموزشی مشترک اقدام می‌نمایند.

کنوانسیون همچنین دول متعاقد را به افزایش فعالیت‌های اطلاع‌رسانی فرهنگی برای مقابله با تبلیغات ضداسلامی از طریق ارائه تصویر واقعی تسامح‌پذیر اسلام و هشدار دادن نسبت به خطر گروه‌های تروریستی بر ضدثبات و امنیت کشورهای اسلامی فرا می‌خواند و موضوع گنج‌آیند ارزش‌های شریف انسانی و مذمت عمل تروریستی در منابع آموزشی مدارس را درخواست می‌کند. کنوانسیون در بند پنجم ماده چهار از تلاش‌های به عمل آمده در حوزه اندیشه اسلامی که تفکر مترقی اسلامی مبتنی بر اجتهاد را متمایز می‌سازد حمایت می‌کند.

کنوانسیون طی مواد ۵ تا ۳۸ به مباحث قضایی می‌پردازد و عناوین جرائم قابل استرداد، رسیدگی نیابتی، همکاری در بازپرسی و تحقیقات قضایی، تبادل شواهد و اسناد قضایی، روش‌های استرداد، آئین دادرسی کیفری جرائم تروریستی و پیش‌بینی اقدامات امنیتی و حفاظتی از شهود و متخصصان و خانواده آن‌ها را مورد بحث قرار می‌دهد (Con. Annex to Res.No.59/26/P)

د) «اعلامیه کوآلایامپور در زمینه تروریسم بین‌المللی»، اجلاس فوق‌العاده وزرای امور خارجه کشورهای عضو کنفرانس اسلامی، آوریل ۲۰۰۲ میلادی

به دنبال حوادث یازده سپتامبر ۲۰۰۱ و ایجاد موج جهانی بر ضد تروریسم، سازمان کنفرانس اسلامی نیز در صدد تقویت اقدامات خود در مبارزه با تروریسم بین‌المللی برآمد. وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در اجلاس فوق‌العاده خود از اول تا سوم آوریل ۲۰۰۲ در کوآلایامپور مالزی، اعلامیه‌ای را در هفده بند به تصویب رساندند.

در بند اول اعلامیه، کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی اراده جمعی خود را به مبارزه با تروریسم و پاسخگویی به مسایلی که پس از وقایع یازده سپتامبر، مسلمانان و کشورهای اسلامی را تحت تاثیر قرار داده است اعلام داشتند.

در بند دوم، اقدامات و اسناد قبلی سازمان کنفرانس اسلامی در موضوع مبارزه با تروریسم مورد تأکید مجدد قرار گرفته است.

در بند چهارم، اعضای امضاءکننده اعلامیه، تعهد مجدد خود را به اصول و آموزه‌های اسلام یادآور شده، اصول و آموزه‌هایی که تعرض و تهاجم را محکوم می‌سازد و صلح، تسامح و احترام به دیگران را ارج می‌نهد و کشتار انسان‌های بی‌گناه را محکوم می‌سازد.

دول عضو سازمان کنفرانس اسلامی در بند پنجم، هر گونه تلاش برای برقراری ارتباط میان اسلام و مسلمانان با تروریسم را مردود شمرده و اعلام داشته که پدیده تروریسم اساساً ارتباطی با مذاهب، تمدن‌ها و یا ملیت‌ها ندارد.

در بند ششم، اعلامیه ابراز داشته که اقدامات پیشگیرانه در مبارزه با تروریسم نباید دورنمای قومی و یا مذهبی داشته باشد و یا اجتماع خاصی را هدف قرار دهد.

شرکت‌کنندگان در نشست کوالالمپور در بند هفتم، صریحاً تمامی اشکال و مظاهر تروریسم بین‌المللی از جمله تروریسم دولتی را بدون توجه به انگیزه، عاملان و حتی قربانیان آن محکوم کرده‌اند و اعلام داشته‌اند که تروریسم یک خطر جدی برای صلح و امنیت بین‌المللی و نمونه‌ای از نقص آشکار حقوق بشر است.

سازمان کنفرانس اسلامی در بند هشت اعلامیه، بر موضع اصولی خود در زمینه مشروعیت مقاومت در قبال تجاوز بیگانه و مبارزات ملل تحت استعمار و یا اشغالگری بیگانه برای آزادسازی ملی و حق تعیین سرنوشت در چارچوب حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد اصرار ورزیده است.

در این بند سازمان کنفرانس اسلامی مجدداً اهمیت و فوریت نیل به یک توافق بین‌المللی برای تعریف تروریسم و تمایز آن از مبارزات مشروع را یادآور شده است.

بند نهم به اهمیت ضرورت رعایت حقوق انسان‌دوستانه بین‌المللی در راستای حمایت از گروه‌های انسانی غیرنظامی اشاره کرده است و بند دهم هر گونه تلاش برای مرتبط ساختن تروریسم را به مبارزه مردم فلسطین که در راستای حقوق حقه خود می‌کوشند و تلاش دارند دولت مستقل خود را به مرکزیت حکومت قدس شریف بر پا کنند محکوم کرده است.

در بند یازدهم، سازمان کنفرانس اسلامی مخالفت خود را با هرگونه تلاش برای ایجاد رابطه میان دول اسلامی و یا مقاومت فلسطینی‌ها و یا مردم لبنان با تروریسم را اعلام داشته و این مقاومت را مظهری از مبارزه جهانی با تروریسم دانسته است.

بند دوازدهم رژیم اسرائیل را به واسطه اقدامات نظامی علیه مردم فلسطین محکوم کرده است. دول عضو کنفرانس اسلامی در بند سیزدهم بر اهمیت توجه به ریشه‌های تروریسم بین‌المللی تأکید کرده‌اند و اذعان داشته‌اند که نبرد علیه تروریسم موفق نخواهد شد مگر این‌که محیط رشد آن شامل اشغالگری بیگانه، بی‌عدالتی و ظلم از بین برود.

سازمان کنفرانس اسلامی در بند چهاردهم اعلامیه، تعهد خود به اقدام بین‌المللی در مبارزه با تروریسم دولتی را مورد تأکید قرار داده است.

حاضران اجلاس کوالالمپور در بند پانزدهم مخالفت خود را با هر گونه عمل یک‌جانبه که بر ضد هر کشور اسلامی به بهانه مبارزه با تروریسم بین‌المللی صورت گیرد را اعلام داشتند و در بند شانزدهم مجدداً اقدام سازمان ملل برای برگزاری یک کنفرانس بین‌المللی را جهت تدوین پاسخی سازمان یافته و مشترک به مقوله تروریسم را درخواست کرده‌اند.

شرکت‌کنندگان نهایتاً در بند هفدهم بر اساس یک طرح کاری مقرر داشته‌اند تا کمیته‌ای ۱۳ نفره در سطح وزرای دول سازمان کنفرانس اسلامی تشکیل شود و پیگیری‌های لازم را در موضوع مبارزه با تروریسم میان کشورهای اسلامی به عمل آورد (Kuala Lumpur .Dec . April.2002).

ه) «قطعنامه شماره پ-۱۲/۳۳ پیرامون مبارزه با تروریسم بین‌المللی» باکو- آذربایجان- ۲۰۰۶

طی این قطعنامه سازمان کنفرانس اسلامی با یادآوری مجموعه اسناد مصوب قبلی در مبارزه با تروریسم، طی ده بند اصول و روش‌های مقابله با تروریسم را مورد یادآوری قرار داده است.

بند اول قطعنامه تأیید می‌کند که پدیده تروریسم در تضاد با تمام آموزه‌های اسلام حامی تسامح، مهر و عدم خشونت است و تفکر اسلامی بدون ملاحظه رنگ پوست، نژاد و مذهب به جبهه نبرد علیه تمامی اشکال تجاوز، و بالاتر از همه کشتار انسان‌ها می‌پیوندد.

بند دوم برقراری هر گونه ارتباط میان تروریسم و نژادپرستی، مذهب و فرهنگ را مردود می‌داند و بند سوم مجدداً برپایی یک کنفرانس بین‌المللی تحت نظارت سازمان ملل برای تعریف مفهوم تروریسم و تمایز آن از مبارزه آزادی‌خواهانه ملی ملل را خواستار می‌شود.

قطعنامه در بند چهارم تشکیل یک نشست عالی مجمع عمومی سازمان ملل را برای تأکید بر اجماع بین‌المللی جهت اتخاذ یک استراتژی منسجم در مبارزه با پدیده خطرناک تروریسم را درخواست می‌کند. سازمان کنفرانس اسلامی در بند پنجم بار دیگر متذکر می‌شود که مبارزه ملل که تحت یوغ اشغال خارجی و استعمار هستند و مبارزه‌شان برای دستیابی به آزادی‌خواهی ملی و حق تعیین سرنوشت است، به هیچ وجه ماهیت تروریستی ندارد.

بند ششم از دول اسلامی که هنوز «کنوانسیون سازمان کنفرانس اسلامی در مبارزه با تروریسم بین‌المللی» را در مجالس قانونگذاری خود به تصویب نرسانده‌اند، درخواست می‌کند این اقدام را به انجام رسانند.

قطعنامه در بند هفتم به دول عضو اصرار می‌ورزد تا همگام با جامعه بین‌المللی و همسو با اصول منشور سازمان و توافقات بین‌المللی، مبارزه مداومی را با تروریسم داشته باشند و قطعنامه‌های شورای

امنیت را به اجرا گذارند، به ویژه قطعنامه ۱۳۷۳ که از دولت‌ها می‌خواهد گزارش اقدامات خود در موضوع مبارزه با تروریسم را آماده سازند. قطعنامه همچنین از دولت‌های اسلامی درخواست می‌کند تا حمایت لازم را از قطعنامه صادره از سوی «کنفرانس اسلامی مبارزه با تروریسم» که در ریاض فوریه ۲۰۰۵ برگزار شد، در خصوص ایجاد یک مرکز بین‌المللی ضدتروریسم تحت نظارت سازمان ملل را به عمل آورند. بند هشتم نیاز به تدوین یک استراتژی جامع ضدتروریسم از سوی مجمع عمومی سازمان ملل را یادآوری می‌شود و تاکید می‌کند که این استراتژی باید به علل ریشه‌ای تروریسم شامل اشغالگری بیگانه، انکار حق ملل در تعیین سرنوشت و بی‌عدالتی‌های سیاسی و اقتصادی اجتماعی توجه کند (Res.No.12/33/-P-Azerbaijan-2006).

نتیجه‌گیری

آنچه مسلم است سازمان کنفرانس اسلامی حساسیت لازم را در خصوص مبارزه با تروریسم بین‌المللی اعمال داشته و در قریب به اتفاق نشست‌های خود به این موضوع پرداخته است. در مجموعه قطعنامه‌ها و اسناد مصوب این سازمان می‌توان به نکات ذیل به‌عنوان حساسیت‌ها و اولویت‌های سازمان کنفرانس اسلامی در مبارزه با تروریسم اشاره کرد:

۱. تاکید بر ماهیت تسامح‌پذیر مذهب و شریعت والای اسلامی.
۲. محکومیت قطعی تمامی اشکال و مظاهر تروریسم.
۳. محکوم‌سازی تلاش‌های تبلیغاتی که علیه مذهب اسلام و کشورهای اسلامی صورت می‌گیرد و برخی از این کشورها را بدون دلیل موجه، پناهگاه جریان‌های تروریستی ذکر می‌کند.
۴. پذیرش وجود اجماع بین‌المللی در مبارزه با تروریسم.
۵. تاکید بر ضرورت تبیین معاییر مشخص برای تمایز آشکار میان تروریسم و مبارزه ملل در برابر اشغالگری بیگانه، استعمار، تبعیض نژادی، استقلال طلبی و کسب حق مشروع تعیین سرنوشت.
۶. تاکید بر ضرورت اقدام جامعه جهانی جهت حذف ریشه‌ها و علل تروریسم شامل اشغالگری بیگانه، استعمار، تبعیض نژادی، ظلم و بی‌عدالتی.
۷. پذیرش کنوانسیون‌ها و قطعنامه‌های بین‌المللی صادره از سازمان ملل متحد و شورای امنیت، مرتبط با فعالیت‌ها و جرائم تروریستی.

۸. درخواست مکرر از سازمان ملل متحد برای برگزاری یک کنفرانس بین‌المللی با هدف تبیین معاییر مشخص برای تمایز میان تعریف تروریسم از مبارزات حق طلبانه ملل.
۹. درخواست از مجمع عمومی سازمان ملل برای تلاش و سوق دادن کشورهای عضو به اتخاذ یک استراتژی منسجم جهت مبارزه با تروریسم.
۱۰. تاکید بر ضرورت همکاری میان کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی برای مبارزه با تروریسم در حوزه‌های اطلاعاتی- امنیتی و قضایی.
۱۱. درخواست از دول عضو برای ممانعت از مساعدت مالی، تشویق، تحریک، حمایت مستقیم و غیرمستقیم، جلوگیری از نفوذ، اقامت و فعالیت عوامل تروریستی در سرزمین‌هایشان.
۱۲. تشدید ساز و کارهای حفاظتی در کشورهای عضو، اطراف سفارتخانه‌ها و اماکن کنسولی و افزایش نظارت‌های مرزی برای جلوگیری از نقل و انتقالات مرتبط با فعالیت‌های تروریستی.
۱۳. گنجاندن اصول و ارزش‌های والای اسلامی که توسل به تروریسم را منع ساخته در برنامه درسی مدارس.

فهرست منابع

"Convention of the Organization of the Islamic Conference on combating International Terrorism"

Annex to Resolution No. 59. 26p. 26th Islamic Conference of Foreign Ministers July-1999.

"Kuala Lumpur Declaration on International Terrorism".

Adopted at the Extraordinary Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers on Terrorism. 1-3 April 2002. Kuala Lumpur. Malaysia.

Resolution No. 42. 7p (IS).

On Convening of An International Conference under the Auspices of the U.N to Define the Meaning of Terrorism and distinguish it from Peoples' Struggle for National Liberation. The Seventh Islamic Summit Conference (13-15 December 1994).

Resolution No. 43. 7p. (IS).

On the Preparation of a Code of Conduct for Combating International Terrorism. The Seventh Islamic Conference. Casablanca. Kingdom of Morocco. (13-15 December 1994).

"Speech of H.E. Professor Ekmeledin Ihsanoglu, The Secretary General of the OIC". At the International Conference on Combating Terrorism. Riyadh. The Kingdom of Saudi Arabia. 5-8 February 2005.

Resolution No.12. 33p.

On the Combating International Terrorism. The Thirty-Third Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers. (Session of Harmony of Rights, Freedoms and Justice). Baku, Azerbaijan. 19-21 June 2006.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.

